

Repertory Grid Görüşme Tekniğine Dayalı Olarak Okul Psikolojik Danışmanlarının Niteliklerinin İncelenmesi

Investigating The Qualifications of School Counselors with Repertory Grid Technique

Fuat TANHAN¹

Öz: Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin okul psikolojik danışmanlarının niteliklerine ilişkin olarak oluşturdukları bilişsel kurguları tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda çalışma, nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desene uygun olarak repertory grid görüşme tekniğine uygun tasarlanmıştır. Fenomenolojik desenler, bireylerin zihin yapılarında gizil olarak saklanan olguları ortaya koymak ister. Bu yönüyle fenomenolojik çalışmalarda en önemli düşünce, tek tek bireylerin bakış açılarından bakarak onların bireysel anlam yapılarını ve niyetlerini anlamaya çalışır. Bu araştırmada öğretmenlerin ve okul psikolojik danışmanlarının niteliklerine yönelik bilişsel kurguları belirlenmeye çalışıldığından nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik yaklaşım kullanılmıştır. Çalışmanın özelliklerinden kaynaklanan nedenlere bağlı olarak, araştırmada ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Araştırmaya katılımda, öğretmenlerin meslek yaşamı içinde en az üç iyi ve en az üç kötü olarak nitelendirdiği toplam altı okul psikolojik danışmanı tanınmış olması ve araştırmaya gönüllü katılımda gönüllü olması ölçüt olarak belirlenmiştir. Batman İli Belediye sınırları içerisinde bulunan ilköğretim okulları arasından seçkisiz örnekleme yöntemine bağlı olarak 20 ilköğretim okulu belirlenmiştir. Seçkisiz yöntemle dayalı olarak her okuldan iki öğretmen olmak üzere 40 öğretmen araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışma grubundan elde edilen veriler; yapılandırılmış görüşme tekniği olan 'repertory grid' tekniği ile toplanmıştır. Yapılan çözümleme sonucunda, öğretmenlerin okul psikolojik danışmanlarının niteliklerine ilişkin ürettikleri 200 bilişsel kurgu dört başlık altında gruplandırılmıştır. Bunlar; kişisel-sosyal özellikler; mesleki bilgi ve uygulama; iletişim becerileri ve tarafsızlıktır. Çalışma sonunda ilköğretim öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanlarının niteliklerine ilişkin ürettikleri bilişsel kurgular, alanyazında betimlenen niteliklerle uyum göstermiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda bazı öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: psikolojik danışman, psikolojik danışman nitelikleri, öğretmen, bilişsel kurgu.

Abstract: The purpose of this study is to identify teachers' cognitive constructs about characteristics of school counselors. For this purpose, the study is designed based on repertory grid interview technique in accordance with phenomenological pattern which is one of the qualitative research designs. Phenomenological patterns aim to put out the facts that stored in mind structure of individuals. With this respect the most important thought in phenomenological studies is to try to understand their meaning structures and intentions by looking from perspective of each single individual. As determining the characteristics of teachers' and school counselors' cognitive constructs aimed in this study, phenomenological approach of qualitative research pattern was used. Criterion sampling technique was used to select participant of the study. Inclusion criteria are that the teachers work with school counselors during his teaching years at least three of whom he describes as good and three of whom he describes as bad and the teacher must participate the study voluntarily. 20 primary schools which are located within municipal boundaries of Batman Province are determined via random sampling method. Two teachers were randomly selected from each school, thereby, the total of 40 teachers participated to the study. The data obtained from the study group were collected with structured interview technique "reported grid". As a result of forgoing analysis, 200 cognitive fictions that teachers produced related to the school counselors' qualifications are grouped under four headings. These are personal-social characteristics, professional knowledge and practice; communication skills and neutrality. End of the study, cognitive fictions that elementary school teachers produced about characteristics of school counselors were demonstrated compliance with the qualifications described in the literature. Some recommendations have been developed according to the obtained findings.

Keywords: counselor, characteristics of counselors, teachers, cognitive constructs

¹ Yrd. Doç. Dr., Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van, E-posta: ftanhan@yyu.edu.tr

Araştırmacılara göre eski bir tarihe sahip olan eğitim olgusu, çağdaş ve geleneksel olmak üzere ikiye ayrılarak incelenir (Özden, 1999; Özgüven, 1999; Tan, 2000). Öğrenci kişilik hizmetleri, çağdaş eğitimi geleneksel eğitimden ayıran eğitim sürecinin, en belirgin hizmet alanıdır (Kuzgun, 1993; Yeşilyaprak, 2010). Felsefe, ekonomi, psikoloji, sosyoloji gibi farklı alanlardaki değişim ve gelişmelerin bir yansıması olarak eğitim pratiğinde önemli değişimler görülmektedir. Bu yönüyle öğrenci kişilik hizmetleri, çağdaş eğitim felsefelerinin, öğrenci merkezli düşüncenin ve insancıl yaklaşımın eğitime yansımalarının bir sonucudur. Okullarda öğrenci kişilik hizmetlerinin uygulama ayağını okul rehberlik servisleri oluşturmaktadır (Kuzgun, 2002; MEB, 2001; Ültanır, 2003). Okul rehberlik servislerinin işlevselliği ise okul psikolojik danışmanlarının nitelikleriyle yakından ilişkilidir (Pişkin, 1989). Nitelik kavramı, yetenek, yeterlik, etkililik, yetkinlik gibi birçok farklı kavramın bir bileşimi olarak kullanılmaktadır. Nitelik, bilgi, beceri ve yetenekler bütününe ifade etmekte; iş yaşamında ise, bir işin başarılı bir biçimde yerine getirilmesinde gerekli olan özellikler bütünü, şeklinde tanımlanmaktadır (Öncül, 2000). Bundan dolayı da bu çalışmada “nitelik” kavramı okul psikolojik danışmanlarının sahip olmaları gereken olumlu özellikleri; başka bir ifadeyle kişisel ve mesleki olarak sahip olmaları gereken tüm yeterlikleri temsil edecek biçimde kullanılmıştır.

Okul psikolojik danışmanlarının sahip olmaları gereken nitelikler konusunda farklı görüşler ortaya konmuştur (Doğan, 2000; Egan, 2011). Psikolojik danışmanlar, kişisel özellikleri, mesleki bilgileri ve psikolojik danışma becerileri olmak üzere uygulama sürecinde üç farklı yönden değerlendirilmektedir. Sözü edilen üç alan, psikolojik danışmanların etkililiğini belirlemede kullanılacak özelliklerdir (George ve Cristiani, 1990). Kişilik özellikleri yönünden psikolojik danışmanlar, kişilerarası ilişkilerde başarılı, insanları seven, zekâ potansiyeli yüksek, geniş görüş açısına sahip, kendine güvenen, duyarlı, sabırlı, hoşgörülü, kendinden hoşnut olan (Köseoğlu, 1994) biçiminde sıralanabilir. Bilindiği üzere bilgi ile beceri birbiriyle ilişkili ancak farklı alanları kapsamaktadır. Buradan hareketle, psikolojik danışmanların kişilik özelliklerinin yanı sıra mesleki açıdan sahip olunması gereken temel psikolojik danışma becerilerine ilişkin kuramsal ve etik bilgilere de sahip olmaları gerekir. Bu bilgilerin yaşama geçirilmesi ise psikolojik danışmanların mesleki becerileriyle ilişkilidir. Bu yönüyle psikolojik danışman özellikleri arasında cesaretlendirici olma; eleştirel olma; destekleyici olma; empati kurabilme; aktif dinleyebilme, sorumluluk alabilme; güvenilir

olma; uyumlu ve dengeli olma; sabırlı ve dürüst olma gibi özellikler (Kepçeoğlu, 1999; Knoff, Hines ve Kromrey, 1995; Knoff, McKenna ve Riser, 1991) sayılabilir.

Rehberlik hizmetlerinin etkili bir şekilde amacına ulaşabilmesi için işbirliği içinde ve ortak bir anlayış çerçevesinde sunulması gerekmektedir (Çakmak, 2001; MEB, 2001). Okullardaki rehberlik hizmetlerinin sunulmasında okul psikolojik danışmanı, okul müdürü ve müdür yardımcıları, sınıf rehber öğretmenleri ve diğer ders öğretmenleri aktif biçimde sorumluluk üstlenmek durumundadırlar (Çam ve Akbaş, 2003; Korkut, 2004). Öğretmenlerin okul rehberlik servisleri ve okul psikolojik danışmanları ile yapacakları işbirliği, okul psikolojik danışmanlarının başarısı ve rehberlik servisinin etkililiği açısından oldukça önemlidir (Kuzgun, 2002; Yeşilyaprak, 2010).

Bu rollerin önemli bir kısmında öğretmenlere de önemli görevler düşmektedir. Bu yönüyle işbirliğine dayalı olan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin etkililiği açısından öğretmenlerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi sürecinde üzerlerine düşen rolleri yerine getirmeleri gerekir. Bilindiği üzere, okullarda öğretmenler aynı zamanda kendilerine verilen sınıf ve şubelerin sınıf rehber öğretmeni olarak da görev yaparlar (MEB, 2001). Bu bağlamda, Okullarda öğretmenlerin rehberlik açısından üstlendikleri rolleri başarıyla yerine getirebilmeleri, okul rehberlik servisine ve psikolojik danışmanına ilişkin oluşturdukları bilişsel kurgular belirleyici olmaktadır.

Bilişsel kurgular, bireylerin sahip oldukları deneyim ve bilgiler arasındaki bağıntıları yansıtır. Söz konusu bilişsel kurguları açığa çıkarmaya yarayan repertory grid tekniği, ilk olarak psikiyatrik hastaların kişisel yapılarını elde etmek amacıyla Kelly (1955) tarafından kullanılmıştır. Bu yönüyle repertory grid tekniği, kişinin vardığı yargıları içeren olaylar alanı hakkındaki kendisinde saklı olan kuramı açığa çıkarmaya çalışır. Repertory tekniği bireylerin bilişsel kurgular olarak ifade edilen kendilerine özgü olarak yapılandırdıkları bu kişisel yapıları ortaya koymak için kullanılan özgün bir görüşme tekniğinin adıdır. Repertory grid tekniğinin, Kelly'nin ortaya koymuş olduğu Kişisel Yapı Psikolojisi çerçevesinde anlaşılması gerekir. Buna göre, bireylerin her biri kendi kavramsal sistemlerini veya bilişsel kurgularını geliştirirler. Bilişsel kurgular olarak bilinen bu kişisel yapılar, iki kutuplu (olumlu ve olumsuz) özgün ve dinamik yapıdadırlar (Shaw ve Gaines, 1993). Bireyler deneyim ve bilgileri sonucunda iç dünyalarında oluşturdukları bu bilişsel kurgular yoluyla, iletişim kurar ve dünyayı anlamaya

çalışırlar. Buradan hareketle öğretmenlerin okul psikolojik danışmanlarının niteliklerine ilişkin sahip oldukları bilişsel kurguları belirlemek, öğretmen ve psikolojik danışmanlar arasındaki işbirliğinin olması gereken sınırlara yükseltmek açısından yararı olacağı düşünülen doğrudan veya dolaylı veriler sağlayacaktır.

Yöntem

Çalışmada, öğretmenlerin, psikolojik danışmanların niteliklerine ilişkin oluşturdukları bilişsel kurguların saptanması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma, nitel araştırma desenlerine uygun olarak tasarlanmıştır. Nitel araştırmalar, sosyal yaşamı ve insanla ilgili problemleri kendine özgü metotlarla sorgulayarak, anlamlandırmaya çalışır (Kuş, 2007; Mayring, 2000). Bundan dolayı nitel araştırmalar, araştırmacıların araştıracağı konu veya konuları doğal ortamlarında inceledikleri, araştırılan konunun olgusunu anlamlandırdıkları ve yorumladıkları araştırma yöntemleridir (Yıldırım ve Şimşek, 2000).

Araştırma Deseni

Sosyal bilimler alanlarında kullanılan nitel araştırma desenleri, ilke ve yaklaşımlardan etkilendikleri için farklı yaklaşım ve gelenekleri yansıtan desenler kullanır (Mayring, 2000; Verma ve Mallinck, 1999). Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desen kullanılmıştır. Fenomenolojik desenler, daha çok bireyin iç dünyasına, onların bilinç yapılarını belirlemeye dönüktür (Mayring, 2000). Bireylerin zihin yapılarında gizil olarak saklanan olguları ortaya koyan fenomenolojik çalışmalar, olgu bilimsel çalışmalar olarak da bilinir. Fenomenolojik araştırmalar, örgütlerde gerçek durumun yaygın olandan, sıra dışına ve genelden, özele doğru bir yapıya sahip olduğu görüşüne dayanmaktadır (Maanen, 1979). Fenomenolojik çalışmalarda en önemli düşünce, tek tek bireylerin bakış açılarından bakarak onların bireysel anlam yapılarını ve niyetlerini anlamaya çalışır. Bu araştırmada öğretmenlerin ve okul psikolojik danışmanların niteliklerine yönelik bilişsel kurguları belirlenmeye çalışıldığından nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik yaklaşım kullanılmıştır.

Çalışma Evreni ve Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evrenini, Batman İli Belediye sınırları içerisindeki ilköğretim okullarında çalışan tüm öğretmenler oluşturmaktadır. Çalışmada, nitel araştırmalarla özdeşleşmiş olan amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme bir durumun, araştırmacının derinlemesine inceleme için belirli örnek olay

türleri belirlemek istediğinde kullanılır (Neuman, 2007). Bu çalışmanın özelliklerinden kaynaklanan nedenler, ölçüt örnekleme tekniğinin kullanılmasını gerektirmiştir. Araştırma örneklemini içinde bulunma ölçütü olarak, öğretmenin meslek yaşamı içinde en az üç iyi ve en az üç kötü olarak nitelendirdiği toplam altı okul psikolojik danışmanı tanımış olması ve araştırmaya gönüllü katılmasıdır. Araştırmada okul psikolojik danışmanların nitelikleri belirlenmesi amaçlandığından araştırmaya katılım ölçütü olarak, iyi ve kötü olarak nitelendirdikleri okul psikolojik tanımış olma kriteri dikkate alınmıştır. Çalışma araştırmanın evreninden seçkisiz yöntemle belirlenen çalışma grubunda bulunan 60 öğretmenle yapılan ön görüşmeler sonucunda belirlenen araştırma ölçütüne en uygun 40 öğretmenle yürütülmüştür. Böylelikle çalışma grubunda gönüllü yer alan öğretmenlerin, 18'i (% 45) erkek; 22'si (% 55) kadındır. Branş bakımından 16'sı (% 40) sınıf öğretmeni; 6'sı (% 15) matematik/fen dersi öğretmeni; 14'ü (% 35) Türkçe/İngilizce dersi öğretmeni; 2'si (% 5) sosyal bilgiler dersi öğretmeni; 2'si (% 5) ise güzel sanatlar/beden eğitimi dersi öğretmenidir. Katılımcı öğretmenlerin yaş ortalaması 30; mesleki kıdem ortalamaları ise 5,5'dir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada Demografik Bilgi Anketi (DBA) ile Repertory Grid Ölçme Formu (RGÖF) kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen DBA, alanyazına dayalı olarak belirlenen ve araştırmayla ilişkili olduğu düşünülen cinsiyet, kıdem, branş değişkenleri ile yapılandırılmıştır. RGÖF, Gömülü Kuramın (Grounded Theory) kabullerine dayalı olarak oluşturulan "üçlü repertory grid" ile ilgili modellemeye uygun olarak (Morrison, 1990) araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. *Yapılandırılmış görüşme tekniğine* dayalı olarak oluşturulan RGÖF, farklı işlem basamaklarından oluşmaktadır (Fransella, Bell ve Bannister, 2004). Böylelikle belli işlemlerin sonucunda, katılımcılarda gömülü olan belli bir bilişsel kurguyu açığa çıkarmaya çalışır. Gömülü bilişsel kurgular, bireylerin deneyimlerine bağlı olarak oluşturulur. Bu nedenle, repertory grid tekniğinin uygulanabilmesinin temel ölçütü, katılımcıların konuyla ilgili istenen minimum deneyime sahip olmasıdır.

Repertory Grid Ölçme Formunun Hazırlanması

Çalışmanın ilk aşamasını olgunun tanımlanması oluşturmuştur. Olgunun tanımlanması araştırma açısından oldukça önemlidir. Olgunun tanımlanması, verilerdeki geniş detayların özelleştirilmesini ve ortaya çıkması muhtemel karmaşıklıkların amaç

doğrultusunda önemli görülen yönlere soyutlamasını içerir (Compeau, Higgins ve Huff, 1999; Easterby-Smith, 1980). Bu nedenle bu aşamada olgunun/fenomenin tanımlaması yapılmıştır. Bu araştırma kapsamında incelenen olgunun/fenomenin-ideal psikolojik danışman niteliklerini sınıflandırmak ve karşılaştırabilmek için kavramsal araçlar oluşturulmuştur. Repertory Grid Ölçme Formu, “üçlü repertory grid” tekniğine (Fransella, Bell ve Bannister, 2004); uygun olarak, ilköğretim öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanların niteliklerine yönelik sahip oldukları bilişsel kurguları belirlemeye dönük olarak yapılandırılmıştır.

Reportory grid tekniği, farklı işlem basamaklarına dayalı olarak (Adams-Weber, 1994; Creswell, 1998; Fransella, Bell ve Bannister, 2004; Melrose ve Shapiro, 1999) çalışmaktadır. Birinci aşamada, katılımcılardan verilen konuya ilişkin olarak tanıdıkları psikolojik danışmanları düşünceleri istenir. Öğretmenler düşündükleri psikolojik danışmanlar arasında üç en başarılı ve üç en başarısız olacak biçimde altı okul psikolojik danışmanı belirlerler. İkinci aşamada, belirlenen başarılı ve başarısız psikolojik danışmanlar, üçlü kombinasyon halinde on farklı biçimde bir çizelge üzerinde gösterilir. Üçüncü aşamada katılımcılardan ikinci aşamada belirlenen kişileri mesleki yönden farklılaştıran kavramlar bulmaları ve bu kavramları belirtilen alana yazmaları istenir. Bu betimleyici kavramlar, araştırmacıya

ana bilişsel kurguları verir. Dördüncü aşamada, üçüncü aşamada oluşturulan çizelge üzerinden üretilen bilişsel kurguları/kavramlarına dayalı olarak puanlandırma yapılır. Kişilere ilişkin ilk akla gelen bilişsel kurgular bireylerin öncelikli önem atfettiği özelliklerdir. Daha sonraki kurgular ilk akla gelen kurgulara göre birey açısından daha az öneme sahiptir. Bu nedenle de beşinci ve son aşamada araştırmacı, puanlandırılan bilişsel kurguları/kavramları üretim sıralamasını dikkate alarak, ilk üretilen bilişsel kurgu 10’la, son üretilen bilişsel kurgu 1’le çarpılarak bilişsel kurgulara ait nihai puanlar elde edilir (Adams-Weber, 1994; Fransella, Bell ve Bannister, 2004;). Bu yolla araştırmacı, belirli bilişsel kurguların nasıl kümelendiğini görerek, bireyin belirgin bir dünyayı anlamlandırma kullandığı bilişsel parametreleri açık bir biçimde belirleyebilmektedir (Beail, 1985; Bell, 1990; Creswell, 1998; Melrose ve Shapiro, 1999; White, 1996). Yukarıda belirtilen aşamalara uygun olarak katılımcıların okul psikolojik danışmanların niteliklerine ilişkin bilişsel kurgularını belirleyen uygulanmış bir “repertory grid” formu örneği Tablo 1’de verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Veri toplama aracının hazırlanması aşamasında, katılımcılardan belirledikleri ideal ve ideal olmayan psikolojik danışmanları düşünerek bunları niteleyecek rumuz ya da kod isimleri kendilerine verilen RGÖF’na

Tablo 1. Çalışmada Kullanılan Bir ‘Repertory Grid’ Formu

Psikolojik Danışmanlar						Bilişsel Kurgular		
Nihat	İdeal		İdeal Olmayan			İdeal	İdeal Olmayan	Puan
	Canan	Uğur	Birsen	Hakan	Sibel			
Δ4	Δ4	5	Δ2	1	1	- Samimi	- Samimi değil	17x10=170
3	Δ5	Δ4	1	Δ2	2	- Nazik	- Nazik değil	17x 9=153
Δ5	3	Δ5	1	1	Δ2	- Empatik	- Empatik değil	17x 8=136
Δ	Δ			Δ		-	-	
	Δ	Δ			Δ	-	-	
Δ		Δ	Δ			-	-	
	Δ	Δ	Δ			-	-	
Δ		Δ			Δ	-	-	
Δ	Δ				Δ	-	-	
	Δ	Δ		Δ		-	-	

- Her üçlüdeki iki psikolojik danışmanın ortak yönünü üçüncüsünden farklı olacak bir biçimde düşünün.
- İki psikolojik danışmanın üçüncü psikolojik danışmandan farklı olarak benzer olduğu yön benzerlik kutbu (İdeal) olarak belirlenmiştir.
- Üçüncü psikolojik danışmanın diğer iki psikolojik danışmandan farklı olma durumu karşılık kutbu (ideal olmayan) olarak betimlenmiştir.
- İdeal nitelikler dikkate alınarak puanlamalar yapılmalıdır.

yazmaları istenir. İdeal okul psikolojik danışmanları ile ideal olmayan okul psikolojik danışmanlarının özelliklerinin RGÖF’nda ilgili yere katılımcılar tarafından yazılmasının hemen ardından, uygulamaya geçilmiştir. Üçlü “repertory grid” prosedürü kullanılarak her bir öğretmenin, formun her satırında önceden rastgele belirlenmiş kutucuklara karşılık gelen altı psikolojik danışmandan üçü üzerinde odaklanmaları istenmiştir. Sonra öğretmenlere; “*Sizce bu üç kişiden işaretlenen iki kişinin en öne çıkan ve onların üçüncü kişiden ayırt eden, psikolojik danışmanlıkla ilgili ortak niteliği nedir?*” sorusuna yanıt vermeleri istenmiştir. Böylece bu süreçte her katılımcı, kelimeler veya sıfatsal yapılardan oluşan on farklı varyasyona dayalı iki boyutlu (olumlu ve olumsuz) bilişsel kurgular üretmiştir. Araştırmanın amacının ideal okul psikolojik danışmanın nitelikleri olması nedeniyle olumsuz kurgular analiz dışı bırakılmıştır. Böylelikle uygulama sonucunda toplam 200 adet geçerli bilişsel kurgu elde edilmiştir. Katılımcıların ürettikleri bilişsel kurguları, kişiler üzerinden beşli derecelendirmeye uygun olarak puanlamaları istenmiştir. Başka bir ifadeyle her öğretmenin, bu ikili 10 bilişsel kurgunun olumlu olanlarını temel alarak, daha önceden belirlenen 6 psikolojik danışmanı 5 üzerinden (5 arzu edilen niteliğe en çok, 1 de en az sahip olmayı gösterecek şekilde) derecelendirmeleri istenmiştir. Bu işlemlere örnek olarak katılımcı öğretmenlerin biri tarafından tamamlanmış Repertory Grid Formu üzerinden elde edilen veri örneği Tablo 1 üzerinde görülebilir.

Verilerin analizi

Çalışmada Repertory Grid Formu aracılığıyla elde edilen veriler, dikkate alınarak bütünle ilgili bir genel anlama ulaşılmıştır. Verilerle elde edilen genel kanı, bilişsel kurgu gruplarının oluşturulması için çok önemlidir. Bilişsel kurgu gruplarının oluşturulması çok fazla biçimleştirilme yerine tekil olaylar bazında içeriklere dayandırılmıştır. Veri analizi sürecinin ilk aşamasını bilişsel kurguların adlandırılması aşaması oluşturmuştur (Adams-Weber, 1994; Fransella, Bell ve Bannister, 2004). Bu aşamada katılımcılara uygulanan formlarda toplam 400 bilişsel kurgu elde edilmiştir. Bundan dolayı üretilen 200 olumsuz kurgu araştırma dışı tutulmuştur. Her bir ilköğretim öğretmenin RGÖF üzerinden ortaya koyduğu bilişsel kurgulardaki benzerlikler ve ortak özellikler bakımından ifade ettikleri biçimiyle analiz edilmiştir. Veri analizi sürecinin ikinci aşaması, bilişsel kurgu gruplarının oluşturulması aşamasıdır. Bu noktada, elde edilen bilişsel kurgulardan yola çıkarak verileri, genel düzeyde açıklayabilen ve kurguları belirli kategoriler altında toplayabilen grupların oluşturulması gerekir.

Psikolojik danışmanların niteliklerine ilişkin olarak öğretmenlerden elde edilen bireysel bilişsel kurgular anlaşılmayı kolaylaştırması açısından gruplandırılmıştır. Böylelikle öğretmenlerin bilişsel kurguları bağlamında okul psikolojik danışmanların niteliklerine ilişkin kuramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. Böylece araştırmanın amacına ilişkin bulguların ana hatlarını oluşturan bilişsel kurgu grupları elde edilmiştir (Adams-Weber, 1994; Fransella, Bell ve Bannister, 2004). Bu gruplama, elde edilen metinlerden çıkarımlar yapılabilmesini ve betimlemeleri ile yorumlar arasındaki bağın sürekliliğini sağlamaktadır (Beail, 1985; Bell, 1990; Mayring, 2000; Miles ve Huberman, 1994). Bu aşamanın devamı niteliğindeki üçüncü aşamada verilerinden, oluşturulan bilişsel kurgu grupların eşleştirilmesi söz konusudur. Dolayısı ile verilerin grup içi analizini yapmak için, katılımcılar tarafından üretilen yüz olumlu bilişsel kurgu, benzerlikleri ve ilişkili oldukları yeterlik alanı dikkate alınarak oluşturulan ana yeterlik kurgu gruplarına dağıtılmıştır. Veri analizi sürecinin son aşaması olan dördüncü aşama, verilerin istatistiksel olarak çözümlenmesi aşamasıdır. Araştırmada elde edilen her bilişsel kurgunun, “ilk akla gelen nitelik, daha sonra elde edilene göre daha değerlidir” varsayımı (Fransella, Bell ve Bannister, 2004) dikkate alınarak kurgulara farklı bağıl değerleri uygulanmıştır. Bu aşamada, bilişsel kurgular üzerinden psikolojik danışmanlara verilen ilk sayısal değerlendirmeler 10 ile ikinciler 9 ile çarpılmıştır. Bu işleme 1 sayısı ile çarpılan onuncu bilişsel kurguya kadar devam edilmiştir.

Bulgular

Çalışmaya katılan ilköğretim öğretmenleri, okul psikolojik danışmanların niteliklerine ilişkin olarak 200 adet geçerli bilişsel kurgu üretmişlerdir. Çalışmanın amacı, okul psikolojik danışmanların olumlu niteliklerini belirlemek olduğundan, üretilen bilişsel kurgulardan sadece olumlu olanlar analize tabi tutulmuştur. Analiz sonucunda, üretilen bilişsel kurgulardan öne çıkanlar sırasıyla, alan yeterliğine sahip olmak (n=17, % 8.5); tarafsız/adil olmak (n=10, % 5); güvenilir olmak (n=9, % 4.5); güler yüzlü olmak (n=8, % 4.5); gizliliğe önem/değer vermek (n=6, % 3.0) yönündeki kurgular olmuştur. Buna karşın, ilköğretim öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanların niteliklerine ilişkin ürettikleri olumlu 200 geçerli bilişsel kurgu, alan yazına dayalı olarak dört (4) bilişsel kurgu grubuna ayrılmıştır. Kişisel sosyal özellikler grubu 64; mesleki bilgi ve uygulamalar grubu 63 bilişsel kurgu ile temsil edilmişlerdir. İletişim becerisi grubu 59; tarafsız olma

grubu ise 14 bilişsel kurgu ile temsil edilmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin psikolojik danışmanların niteliklerine ilişkin ürettikleri bilişsel kurgular yoğun olarak kişisel sosyal özellikler ile mesleki bilgi ve uygulamalar grubunda toplanmıştır. Her kurgu grubunda yer alan bilişsel kurgulara ait dağılım ayrı ayrı hesaplanmıştır. Elde edilen bilişsel kurgular her grup için farklı olarak tablolaştırılmıştır. Göreceli

önem, öğretmenlerin ürettikleri bilişsel kurgular üzerinden öğretmenlerin nitelikli ve nitelikli olmayan diye düşündükleri okul psikolojik danışmanlarına beşli derecelendirme üzerinden verdikleri puanların üretim sırasına göre 1 ile 10 arasında bir sayı ile çarpımından elde edilmiştir. Kişisel sosyal özellikler bilişsel kurgu grubunda yer alan bilişsel kurguları gösterir dağılım Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Bilişsel Kurguların Gruplara Dağılımı

KİŞİSEL-SOSYAL ÖZELLİKLER		
<ul style="list-style-type: none"> • Araştırmacı [27] 144 • Duyarlı [1] 144 • Davranışlarıyla fark yaratan [2] 119 • Doğru için çabalar [1] 80 • Sertlik düzeyini bilir [2] 189 • Fiziksel görünümü iyi [28] 140 • Ciddiyet derecesi iyi [3] 102 • Düzenli [3] 95 • Kararlı [4] 189 • Sorumluluk sahibi [4] 30 • Gizliliğe önem verir [5] 14 • Sağlam duruş sahibi [5] 112 • İdealist [26] 30 • Yaratıcı [13] 15 • Yeniliklere açık [14] 162 • Öğrencinin rahat ulaşabildiği [14] 34 • Lider [15] 171 • Düzenli [15] 80 • Gizliliğe önem verir [18] 133 • Dinamiktir [20] 17 	<ul style="list-style-type: none"> • Kendini geliştirebilen [6] 210 • Sorumluluk bilinci iyi [6] 36 • Yeniliklere açık [7] 171 • Gizliliği sağlar [31] 120 • Koşulsuz kabul eder [7] 85 • Azimli [36] 60 • Yaratıcı [8] 34 • Koşulsuz kabul eder [30] 162 • Yeniliklere açık [35] 112 • Azimli [37] 56 • Özerkliğe saygılı [8] 54 • Girişken [16] 120 • Sorumlu [17] 72 • İdealist [32] 54 • Yaratıcı [16] 36 • Araştırmacı [18] 17 • Duyarlıdır [19] 168 • Gizliliği sağlar [19] 114 • Sosyaldır [18] 68 • Şiddetten uzaktır [20] 40 • Yeniliklere açıktır [20] 64 • Mesleğini sever [21] 136 	<ul style="list-style-type: none"> • Gelişime açık [9] 54 • Kendi sorunlarını çözebilen [10] 70 • Gizliliği sağlar [29] 200 • Sinerji yaratabilir [11] 136 • Çevresine örnek olur [12] 129 • Davranışları iyi [11] 45 • Girişken [12] 90 • Çalışkan [38] 120 • Sorumluluk sahibi [34] 70 • İdealist [39] 60 • Yaratıcı [13] 48 • Araştırmacı [22] 32 • Koşulsuz kabul eder [13] 144 • Mesleğini sever [23] 210 • Kendini yeniler [17] 168 • Gizliliği sağlar [33] 133 • Pratikdir [24] 114 • Özel hayatı düzenlidir [17] 90 • Fedakârdır [17] 72 • Cömerttir [25] 54 • Kendini geliştirir [20] 100
MESLEKİ BİLGİ ve UYGULAMA		
<ul style="list-style-type: none"> • Öğretmenlere rehberlik eder [3] 170 • İşinde disiplinli [1] 84 • Öğr. Sosyal dünyalarını geliş. [1] 60 • Alanında bilgili [2] 57 • Gelişim dönemlerini bilir [23] 30 • Ruh hallerini doğru yorumlar [1] 16 • Mesleğine önem verir [2] 144 • Mesleki bilgisi iyi [3] 168 • Problemi normalleştirebilen [3] 52 • Alanında uzman [4] 119 • Bilgi donanımı iyi [5] 90 • Planlı çalışır [12] 105 • Öğretmenlere reh. Eder [13] 60 • Donanımlı [13] 45 • Alanına hâkim [14] 180 • Ölçme araçlarını bilir [18] 136 • Her öğrenciyi anlayabilir [33] 96 • Öğretmenleri koordine eder [14] 95 • Velilere rehberlik eder [24] 76 	<ul style="list-style-type: none"> • Yönlendirebilen [5] 19 • Ölçme araçlarını bilen [6] 128 • Özel eğitimi bilen [26] 119 • Yönetim-öğretm dengesini kur.[7] 114 • Okulu bilgilendirebilen [6] 90 • Öğrencilerle bir araya gelen [6] 64 • Öğretmenlere rehberlik eder [6] 54 • Donanımı iyi [27] 190 • Akılcı çözümler sunması [8] 54 • Alanında uzman [28] 152 • Akılcı çözümler sunar [8] 36 • Öğrencileri tanır [14] 210 • Sınav sistemini bilir [34] 144 • Eğitsel rehberlik eder [19] 133 • Motive eder [15] 114 • Test tekniğini bilir [15] 95 • Donanımlıdır [20] 54 • Teknolojiyi kullanır [15] 18 • Mesleki bilgisi iyi [22] 190 • Uzman [16] 152 • Okulun bulunduğu çevreyi bilir [14] 54 • Rehberliği iyi tanır [14] 17 • Çalışkan [16] 133 	<ul style="list-style-type: none"> • Kalıcı çözümler sunar [8] 18 • Psikolojide yeterli [29] 180 • Öğretmenlerle koordine [10] 72 • Donanımlı [9] 17 • Birikimli [30] 48 • Alanında uzman [10] 16 • Öğretmenlere rehberlik eden [21] 162 • İnsan davranışlarını anlar [12] 102 • Doğru zamanda rehberlik eder [11] 95 • Yönlendirebilen [31] 14 • Özel eğitimi bilir [13] 64 • Alanında uzman [36] 190 • Planlı çalışır [16] 114 • Yönlendirebilen [18] 171 • Çalışkan [19] 180 • Sorunlara çözüm getirebilen [20] 119 • Meslek ilkelerini uygular [9] 180 • Öğrencileri iyi gözlemler [32] 152 • Öğretmenlere rehberlik eder [20] 114

İLETİŞİM BECERİSİ

- **Samimidir [2] 190**
- Konuşması özenlidir [2] 48
- Vücut dili özenli [2] 28
- Güven verir [2] 17
- **Sıcak [3] 200**
- Samimidir [3] 171
- Sesini iyi kullanır [3] 112
- Rahatlatıcı davranır [3] 84
- Önyargılı değildir [3] 60
- Güven verir [3] 57
- Tutarlıdır [3] 40
- Beden dilini iyi kullanır [3] 18
- Güleryüzlü [15] 36
- Önyargısız [18] 57
- Sempatik [18] 20
- Güvenilir [19] 126
- Samimi [19] 80
- İlgili [20] 153
- Üslubuna dikkat eder [20] 34
- **Empatik [19] 190**
- **Motive edicidir [4] 190**
- Güler yüzlüdür [4] 144
- Hitap etmesini bilir [4] 80
- Güven verir [4] 48
- Güvenilir [5] 180
- Hitap etmesini bilir [5] 144
- Güler yüzlü [5] 72
- Hoşgörülü [5] 64
- Sevecen [5] 34
- İletişim becerisi yüksek [6] 162
- Güvenilir [7] 152
- Önyargılı değildir [7] 17
- Güvenilir [8] 96
- Karşısındakine değer verir [17] 189
- Duruma göre davranabilir [17] 34
- Sevgi dolu [19] 60
- Saygılı [19] 42
- Güleryüzlü [19] 20
- **Empatik [20] 190**
- Hassas [9] 133
- İletişimi iyi [9] 90
- Pozitif [9] 120
- **Güvenilir [10] 180**
- Önyargısız [10] 126
- İletişim gücü yüksek [10] 114
- Güleryüzlü [10] 64
- Samimi [11] 28
- Güleryüzlü [12] 16
- Güvenilir [13] 128
- Önyargısız [13] 112
- İletişim becerisi yüksek [13] 102
- Sevecen [13] 75
- İletişimi iyi [14] 112
- İyi diyalog kurar [17] 17
- Saygılı [18] 126
- Güleryüzlü [18] 85
- Güleryüzlü [20] 48
- Empatik [18] 108
- Samimi [6] 19

TARAFSIZLIK

- Cinsiyet ayrımı yapmaz [21] 60
- Tarafsız [4] 70
- **Tarafsız [5] 162**
- Objektif [36] 85
- **Tarafsız [8] 190**
- Demokratik [9] 34
- Tarafsız [10] 153
- Adil [27] 144
- **Tarafsız [12] 162**
- **Tarafsız [13] 180**
- **Tarafsız [16] 190**
- **Tarafsız [18] 190**
- Tarafsız [19] 100
- Objektif [7] 126

Tablo 2’de görüldüğü üzere, Kişisel-Sosyal Özellikler bilişsel kurgu grubunda toplam 64 bilişsel kurgu yer almıştır. Bu grupta yer alan bilişsel kurgulardan göreceli önem düzeyine göre başat olan ilk üç bilişsel kurgu sırasıyla şunlardır: 1- Kendini geliştirebilen [6, 210]; ve Mesleğini sevmek [23, 210]; 2- Gizliliği sağlar [29, 200] ve 3- Sertlik düzeyini bilir [2, 189]. En fazla bilişsel kurgunun yer aldığı Mesleki Bilgi ve Uygulama kurgu grubunda yer alan bilişsel kurguların dağılımı Tablo 2’de görülebilir. Mesleki Bilgi ve Uygulama grubunda yer alan okul psikolojik danışmanların niteliklerine ilişkin öğretmenlerin 63 olumlu bilişsel kurgudan başat olan ilk üç bilişsel kurgu şöyle sıralanmıştır: 1- Öğrencileri tanır [14, 210]; 2- Mesleki bilgisi iyi [22, 190]; Donanımı iyi [27, 190] ve Alanında uzman [33, 190]; 3- Alanına hâkim [14, 180]. İletişim bilişsel kurgu grubuna ait kurgular Tablo 2’de görüldüğü üzere bu grup toplamda 59 bilişsel kurgudan oluşmaktadır. Bilişsel kurgulardan göreceli önem düzeyine göre başat olan ilk üç bilişsel kurgu sırasıyla şunlardır: 1- Sıcak [3, 200]; 2- Samimi [2, 190]; Empati [19,20; 210] ve Motive edici [4, 190]; 3- Güvenilir [10, 180].

Öğretmenlerin okul psikolojik danışmanların yeterliklerine ilişkin ürettikleri bilişsel kurgulardan Tarafsız Olma grubu altında toplanan tüm bilişsel

kurgular, okul psikolojik danışmanlarının, diğer üç grupta betimlenen yeterlik alanları içine dâhil edilebilir. Ancak öğretmenlerin önemle tarafsızlık niteliğini öne çıkarmaları ve bu konuda fazla bilişsel kurgu üretmiş olmalarından dolayı, ayrı bir grup altında değerlendirilmiştir. Tablo 2’den takip edileceği üzere bu grubu toplam 14 bilişsel kurgu oluşturmaktadır. Tarafsızlık bilişsel kurgu grubunu oluşturan, bilişsel kurgulardan göreceli önem düzeyine göre başat olan ilk üç bilişsel kurgu sırasıyla şunlardır: 1- Tarafsız [8, 16, 18; 190], 2- Tarafsız [13, 180]; 3- Tarafsız [5, 162]. Görüldüğü üzere bu grupta ilk üç sırayı okul psikolojik danışmanının tarafsızlık olarak ifade edilen niteliği almıştır.

İlköğretim öğretmenlerinin, okul psikolojik danışmanlarının niteliklerine ilişkin olarak ürettikleri olumlu 200 bilişsel kurgu dört gruba ayrılarak Tablo 2’de gösterilmiştir. Bu Araştırmaya katılan 40 ilköğretim öğretmenin okul psikolojik danışmanların niteliklerine ilişkin olarak ürettikleri tüm bilişsel kurgulardan en başat olan ilk üç bilişsel kurgu ise şöyle sıralanmıştır: 1- İletişim becerisi (n=19, % 14.8); 2- Sosyallik (n=14, % 10.9) ve 3- Dürüstlük (n=12, % 16.0). Bunun yanında en az kabul gören bilişsel kurgular ise 1- Çalışkanlık (n=5, % 3.9); 2- Problem çözücülük (n=6, % 4.7) ve 3- Yenilikçiliktir (n=7, % 5.5).

Tablo 3. *Bilişsel Kurgu Gruplarının Göreceli Önem Düzeylerin Dağılımı*

Katılımcı	İletişim becerisi	Mesleki Bilgi ve Uygulama	Tarafsızlık	Kişisel-Sosyal Özellikler
1	-	417	-	487
2	283	144	60	526
3	220	220	-	-
4	462	119	70	233
5	494	109	162	112
6	181	569	-	246
7	169	244	126	470
8	96	206	275	384
9	343	601	34	54
10	484	64	297	70
11	28	437	-	510
12	16	295	162	420
13	417	105	180	189
14	112	654	-	196
15	36	768	-	251
16	-	589	189	299
17	240	-	-	841
18	396	171	190	241
19	518	180	100	282
20	425	233	-	317
Toplam Puan (TP)	4920	6125	1845	6128
Ortalama (X)	273.3	322.3	153.75	322.5

Tablo 3'te iki farklı biçimde analiz edilmiş bulgulara yer verilmiştir. Öncelikle her bir öğretmenin buldukları satırda oluşturmuş oldukları bilişsel kurgularının, bilişsel kurgu gruplarına ayrıştırılan göreceli önem puanları ifade edilmiştir. Başka bir ifadeyle ilköğretim öğretmenlerinin, ürettikleri bilişsel kurgu gruplarına dağılımında hangi kurgu grubunda hangi ilköğretim öğretmenin görece daha başat kurgular ürettiğini göstermektedir. Örneğin, ikinci sırada yer alan ilköğretim öğretmenin ürettiği bilişsel kurguların daha çok "kişisel sosyal özellikler" kurgu grubunda toplanmıştır. Tablo 3 incelenmeye devam edildiğinde son iki satırında, elde edilen bilişsel kurguların aldıkları değerlerin toplamları ve ortalamaları bulunmaktadır. Böylelikle her bir bilişsel kurgu grubunun diğer bilişsel kurgu grupları arasındaki göreceli önemi belirlenebilmiştir. Bilişsel kurgu gruplarına ait toplam puanlar (TP) ve ortalamaları (X) dikkate alındığında başat kurgu grupları şöyle sıralanmıştır (1) Kişisel-sosyal özellikler (TP=6128, X=322.5); (2) Mesleki bilgi ve uygulama (TP=6125, X=322.3); 3- İletişim becerileri (TP=4920, X=273.3); 4- Tarafsızlık (TP=1845, X=153,75). Bu sıralama, ilköğretim öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanlarının niteliklerine ilişkin ürettikleri bilişsel kurgulara verdikleri önemin bir göstergesi olarak da yorumlanabilir.

Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim okulu öğretmenlerinin *okul psikolojik danışmanlarının niteliklerine* ilişkin oluşturdukları bilişsel kurguları ortaya çıkarmaktır. Bu amaç doğrultusunda farklı branşlarda olan ve birbirinden farklı okullarda çalışan 20 ilköğretim öğretmeniyle nitel araştırma kuramlarından repertory grid tekniğine dayalı nitel bir çalışma yürütülmüştür. Nitel çalışma verileri nicel değerlere dönüştürülerek elde edilen puanlardan bilişsel kurguların ve bilişsel kurgu gruplarının görece önem sırası elde edilmiştir.

Repertory Grid tekniğine dayalı olarak ilköğretim öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanların niteliklerine ilişkin ürettikleri 200 olumlu bilişsel kurgu, benzerlikleri ve işlevsellikleri yönünden alanyazına dayalı olarak dört farklı grupta toplanmıştır. Bilişsel kurgu grupları *iletişim becerisi, mesleki bilgi ve uygulama, tarafsızlık ve kişisel-sosyal özellikler* biçiminde ifade edilmiştir. Her bilişsel kurgu grubu ürettikleri toplam puanlar ve ortalamaları açısından sıralanmıştır. Buna göre kurgu grupları, *kişisel-sosyal özellikler; mesleki bilgi ve uygulama; iletişim becerileri ve tarafsızlık* olarak sıralanmıştır. Önem sırası, katılımcı olan ilköğretim öğretmenlerinin psikolojik danışmanların nitelikleri arasında tarafsızlık kategorisinde üretilen

bilişsel kurguları daha az; kişisel sosyal özellikler kategorisinde yer alan bilişsel kurguları ise daha fazla önemsediklerini gösterir. Öğretmenlerin okul psikolojik danışmanların niteliklerine ilişkin olarak ürettikleri bilişsel kurguların daha çok, mesleki bilgi ve uygulama ile kişisel ve sosyal özellikler üzerinde yoğunlaşmış olması, öğretmenlerin okul psikolojik danışmanların niteliklerine yönelik ortaya koydukları bilişsel kurguların araştırma verileriyle uyumlu olduğunu gösterir (Bektaş, 2006; Corey, 1996; Egan, 2011; Erdur-Baker, 2007; Pişkin, 1989) Başka bir ifadeyle, ilköğretim öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanların okuldaki rollerine uygun gerçekçi bilişsel kurgulara sahip olduklarını gösterir.

Çalışmada ilköğretim öğretmenlerinden elde edilen bilişsel kurgular yapıları gereği farklı gruplar altında toplanabilme özelliği göstermektedirler. Örneğin, *İletişim becerileri* kurgu grubunda yer alan *empatik olma* kurgusu bir iletişim becerisini temsil ederken, aynı zamanda bir başka kurgu grubu olan *Mesleki bilgi ve uygulama* ile de ilişkilendirilebilir. Bunun böyle olması, ilköğretim öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanların niteliklerine ilişkin sahip oldukları bilişsel kurguların net olmamasından değil, psikolojik danışma ve rehberlik alan yeterliklerinin iç içe geçmiş özelliğinden kaynaklanmaktadır (Bektaş, 2006; Doğan, 2005; Ültanır, 2005). Bu durum üretilen bilişsel kurguların gruplandırmasını zorlaştırmıştır. Başka bir ifadeyle oluşturulan kurgu gruplarında yer alan bilişsel kurguların farklı kurgu gruplarına dahil edilebileceğini göstermektedir. Ancak, kurgu grupları oluşturulurken literatürde psikolojik danışmanların niteliklerine ilişkin yapılan sınıflandırmalar esas

alınmıştır (Corey, 1996; Egan, 2011; Neukrug ve Schwitzer, 2006). Örneğin kişisel-sosyal özellikler kurgu grubunda yer alan birçok kurgunun, iletişim becerileri kurgu grubuna dâhil edilmesi mümkündür. Üretilen bilişsel kurguların hangi kategori altında yer alacağına karar verilirken, o bilişsel kurgunun literatürde yoğun olarak hangi kategori altında incelendiğine bakılarak karar verilmiştir.

Sonuç olarak, İlköğretim öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanlarının niteliklerine sahip oldukları bilişsel kurgular, yapısal olarak alanyazında bulunan verilerle paralellik göstermiştir. Bu durum, ilköğretim öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanlarının rol ve görevlerine ilişkin doğru bir bilgiye sahip oldukları biçiminde yorumlanabilir. Buna karşın, araştırmaya katılan öğretmenlerin, iyi okul psikolojik danışmanlarının niteliklerine ilişkin ortaya koydukları bilişsel kurgulara bakıldığında, kişisel ve sosyal becerileri, mesleki bilgi ve uygulamalar kadar hatta görece ondan daha değerli algıladıkları görülmektedir. Bu bağlamda okul psikolojik danışmanların mesleki bilgi ve uygulamalar konusunda çok iyi yetiştirilmelerinin yanında, kişilik özellikleri ve sosyal uyumları açısından gerekli niteliklere sahip olarak yetiştirilmeleri de oldukça önemli görülmektedir. Buradan hareketle okullarda okul psikolojik danışmanlarının diğer öğretmenlerden farklı algılandıkları ve onlara karşı farklı beklentiler geliştirildiği söylenebilir. Bu durumun okul psikolojik danışmanlarının yetiştirilmesi sürecinde dikkate alınması, psikolojik danışma ve rehberlik alanının beklentilerinin karşılayacak ve geliştirecek okul psikolojik danışmanlarının yetiştirilmesine katkıda bulunacaktır.

Kaynaklar

- Beail, N. (1985) An introduction to repertory grid technique, In N. Beail (Ed.), *Repertory grid technique and personal constructs* (pp.1-26). Cambridge: Brookline Books.
- Bektaş, Y. (2006). Kültüre duyarlı psikolojik danışma yeterlikleri ve psikolojik danışman eğitimindeki yeri. *Ege Eğitim Dergisi*, 7(1), 43-59.
- Bell, R. C. (1990). Analytic issues in the use of repertory grid technique. *Advances in Personal Construct Psychology*, 1, 25-48.
- Compeau, D., Higgins, C. A. & Huff, S. (1999). Social cognitive theory and individual reactions to computing technology: A longitudinal study. *MIS Quarterly*, 23(2), 145-158.
- Corey, G. (1996). *Theory and practice of counseling and psychotherapy*. California: Boks/Cole Publishing Company.
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Çakmak, M. (2001). Etkili öğretimin gerçekleşmesinde öğretmenin rolü. *Çağdaş Eğitim*, 274, 22-26.
- Çam, S. & Akbaş, S. (2003). *Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde oluşturulan işbirliğinin incelenmesi*. VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi. İnönü Üniversitesi, 9-11 Temmuz, Malatya.
- Doğan, S. (2000). Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberliğin durumu ve geleceğe ilişkin yönelimler, *Eğitim ve Bilim*, 118, 3-8.
- Doğan, S. (2005). 21. *Yüzyılda psikolojik danışma alanının değişen dünya görüşü*. VIII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, Marmara Üniversitesi, 21-23 Eylül, İstanbul

- Easterby-Smith, M. (1980). The design, analysis and interpretation of repertory grids, *International Journal of Man-Machine Studies*, 13, 3-24.
- Egan, G. (2011). *Psikolojik danışma becerileri* (Çev. Ö. Yüksel), İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Erdur-Baker, Ö. (2007). Psikolojik danışma ve kültürel faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 27, 109-122.
- Fransella, F., Bell, R., & Bannister, D. (2004). *A manual for repertory grid technique* (2nded.). Chichester, UK: Wiley.
- George, R.L. & Cristiani, T.S. (1990). *Counseling: Theory and practice*. New Jersey: Prentice Hall.
- Kelly, G. A. (1955). *The psychology of personal constructs*. New York: W. W. Norton.
- Kepçeoğlu, M. (1999). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Knoff, H. M., Hines, C. V. & Kromrey, J. D. (1995). Finalizing the consultant effectiveness scale: An analysis and validation of the characteristics of effective consultants. *School Psychology Review*, 24, 450-497
- Knoff, H.M., McKenna, A. F. & Riser, K. (1991). Toward a consultant affectiveness scale: Investigating the characteristics of effective consultants, *School Psychology Review*, 20, 81-96.
- Korkut, F. (2004). *Okul temelli önleyici rehberlik ve psikolojik danışma*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Köseoğlu, S. (1994). *Psikolojik danışmanların empatik becerilerinin ve kişilik özelliklerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kuş, E. (2007). *Nitel ve nitel araştırma teknikleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kuzgun, Y. (1993). Türk eğitim sisteminde rehberlik ve psikolojik danışma. *Eğitim Dergisi*, 6, 3-8.
- Kuzgun, Y. (2002). *Rehberlik ve psikolojik danışma* (7.baskı), Ankara, ÖSYM Yayınları.
- Maanen, J. V. (1979). The fact of fiction in organizational ethnography. *Administrative Science Quarterly*, 24 (4), 539-550.
- Mayring, R. (2000). *Nitel sosyal araştırmaya giriş* (Çev., A. Gümüş & M.S. Durgun), Adana: Baki Kitapevi.
- MEB (2001). Milli Eğitim Bakanlığı. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği. *Resmi Gazete*, 23476. 17.04.2001.
- Melrose, S., & Shapiro, B. (1999). Students perceptions of their psychiatric mental health clinical nursing experience: A personal construct theory exploration. *Journal of Advanced Nursing*, 30 (6), 1451-1458
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Morrison, P. (1990). An example of the use of 'repertory grid' technique in assessing nurses' self-perceptions of caring. *Nurse Education Today*, 10, 253-259.
- Neukrug, E.S. & Schwitzer, A. (2006). *Skills and tools for today's professional counselors and psychotherapists: From natural helping to professional counseling*. Belmont, CA: Brooks/Cole.
- Neuman, L. W. (2007). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nitel ve nicel yaklaşımlar* (Çev. S. Özge), İstanbul: Yayın Odası.
- Öncül, R. (2000). *Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü*, İstanbul: MEB Yayınları.
- Özden, Y. (1999). *Eğitim dönüşüm-eğitimde yeni değerler*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Özgülven, İ. E. (1999). *Çağdaş eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik*, Ankara: PDREM Yayınları.
- Pişkin, M. (1989). *Orta dereceli okullarda görevli yönetici öğretmen ve danışmanların ideal ve gerçek danışmanlık görevleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Shaw, M.L.G. & Gaines, B. R. (1993). *A methodology for analyzing terminological and conceptual differences in language use across communities*. In R. Kohler and B. B. Rieger (Eds.) Contributions to quantitative linguistics (pp. 91-138). The Netherlands: Kluwer Academic Publishers.
- Tan, H. (2000). *Psikolojik danışma ve rehberlik teori ve uygulama*. Ankara: M.E.B. Yayınları.
- Ültanır, E. (2003). *İlköğretim birinci kademedeki rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım..
- Ültanır, E. (2005). Türkiye'de psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) mesleği ve psikolojik danışma eğitimi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.1(1), 102-111.
- Verma, G. K. & Mallinck, K. (1999). *Researching education: Perspectives and techniques*. Philadelphia: Open University.
- White, A. (1996). A theoretical framework created from a 'repertory grid' analysis of graduate nurses in relation to the feelings they experience in clinical practice. *Journal of Advanced Nursing*, 24, 144-150.
- Yeşilyaprak, B. (2010). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayın.

Extended Summary

Investigating The Qualifications of School Counselors with Repertory Grid Technique

Fuat TANHAN

Educational phenomena which has a rather old history can be generally divided into two main periods of contemporary and traditional education (Özgüven, 1999; Tan, 2000). Student personnel services are the most significant service area of the educational process separating contemporary education from traditional education (Kuzgun, 1993; Yeşilyaprak, 2010). In this regard, the student personnel services are a result of reflections of contemporary educational philosophies, student-centered thinking and Humanistic psychology in education. Application of student personality services in schools is school guidance services (Kuzgun, 2002; MEB, 2001; Ültanır, 2003). Functionality of the school guidance services is closely associated with qualifications of school counselors (Pişkin, 1989).

Counseling services should be presented within the framework of a common understanding and cooperation in order to achieve its aims effectively (Çakmak, 2001; MEB, 2001). Consequently, determining teachers' cognitive constructs towards qualifications of school counselors will provide direct or indirect data which can be beneficial for developing increasing cooperation between teachers and psychological counselors.

Method

The purpose of this study was to determine teachers' cognitive constructs related to the qualifications of school counselors. The phenomenological approach was used to formulate the study.

Research Design

Designs reflecting different approaches and traditions are used because qualitative research designs used in fields of social sciences are affected by principles and approaches (Mayring, 2000; Verma and Mallinck, 1999). In the study,

the phenomenological design among qualitative research designs is used.

The Universe of the Study and the Study Group

The population of this study consists of teachers in primary schools in the province of Batman. In the study, criterion sampling technique which is one of the sampling techniques used in qualitative researches was used. The study was conducted with 40 teachers, who were determined in accordance with the research criteria. These participants were selected randomly as a result of pre-interviews with 60 teachers in the study group.

Data Collection Tools

In the study, Demographic Information Questionnaire (DIQ) and Form of Repertory Grid Measurement (FRGM) are used. DIQ was developed by the authors this article in terms of the aims of this research and FRGM was developed in terms of repertory grid technique.

Collection of Data

In the process of developing data collection tools, participants were asked to write ideal and non-ideal characteristics of the school counselors and give a nickname or a code which describe these characteristics and write them to the FRGM given to them. After the participants wrote ideal and non ideal psychological counselors in the form, the practice was started.

Findings and Discussion

Primary school teachers participating in the study produced 200 current cognitive speculations towards qualifications of school counselors. As a result of the analysis, prominent among the positive cognitive speculations are respectively to have professional knowledge (n=17, 8.5 %); objectiveness (n=10, 5 %); to be reliable (n=9, 4.5 %); to be cheerful (n=8,

4.5 %); to give importance to privacy (n=6, 3.0 %). However, teachers' all positive cognitive constructs towards the qualifications of school counselors are divided into four groups. These are; personal-social characteristics, professional knowledge and practice, communication skills and equity.

When cognitive fictions about good qualified school counselors' characteristics that put forward by participant teachers are considered, they perceive the personal and social skills as important as professional knowledge and practices, even relatively far more important than them. In this

context, it is considered very important that school counselors being trained effectively in professional knowledge and practice. It is also important that their training effectively in personal characteristic and social harmony. So it can be said that, school counselors are perceived different from the other teachers and different expectations are developed about them. Considering this situation during training of school counselors will contribute training of school counselors who will meet the expectations of counseling and guidance and develop the area.